

Udredning af DLD i praksis

Jannicke Karlsen, seniorrådgiver, logoped MNLL, PhD

May-Britt Monsrud, seniorrådgiver, cand paed, PhD

Utredning av DLD i praksis: Innleggets struktur

- Statpeds rolle og norsk opplæringskontekst
- DLD i en norsk kontekst
- Kartleggingsprosedyrer og kartleggingsverktøy
- Særlige utfordringer/dilemmaer knyttet til kartlegging av flerspråklige med mulig DLD

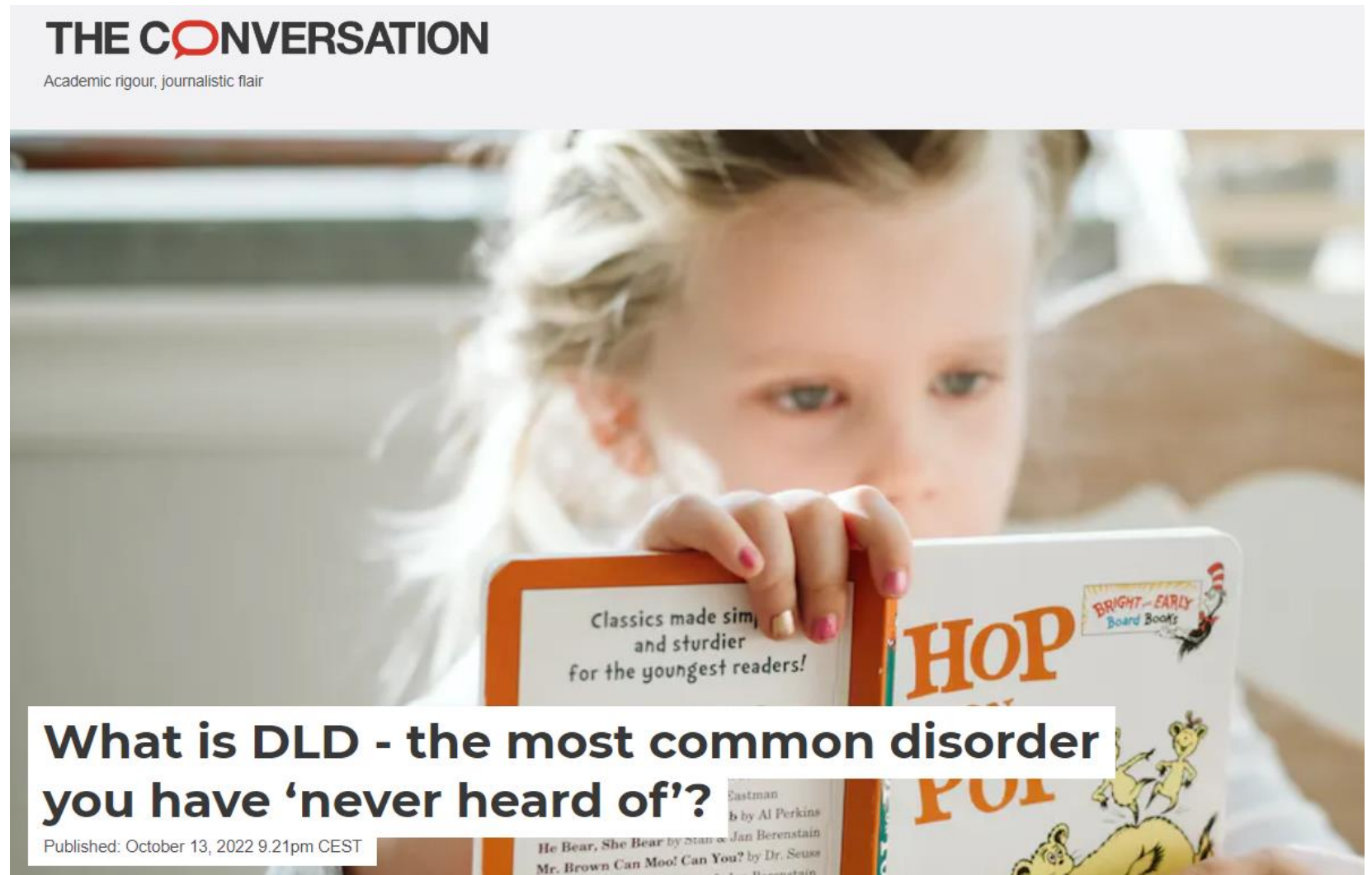
+ *pause*

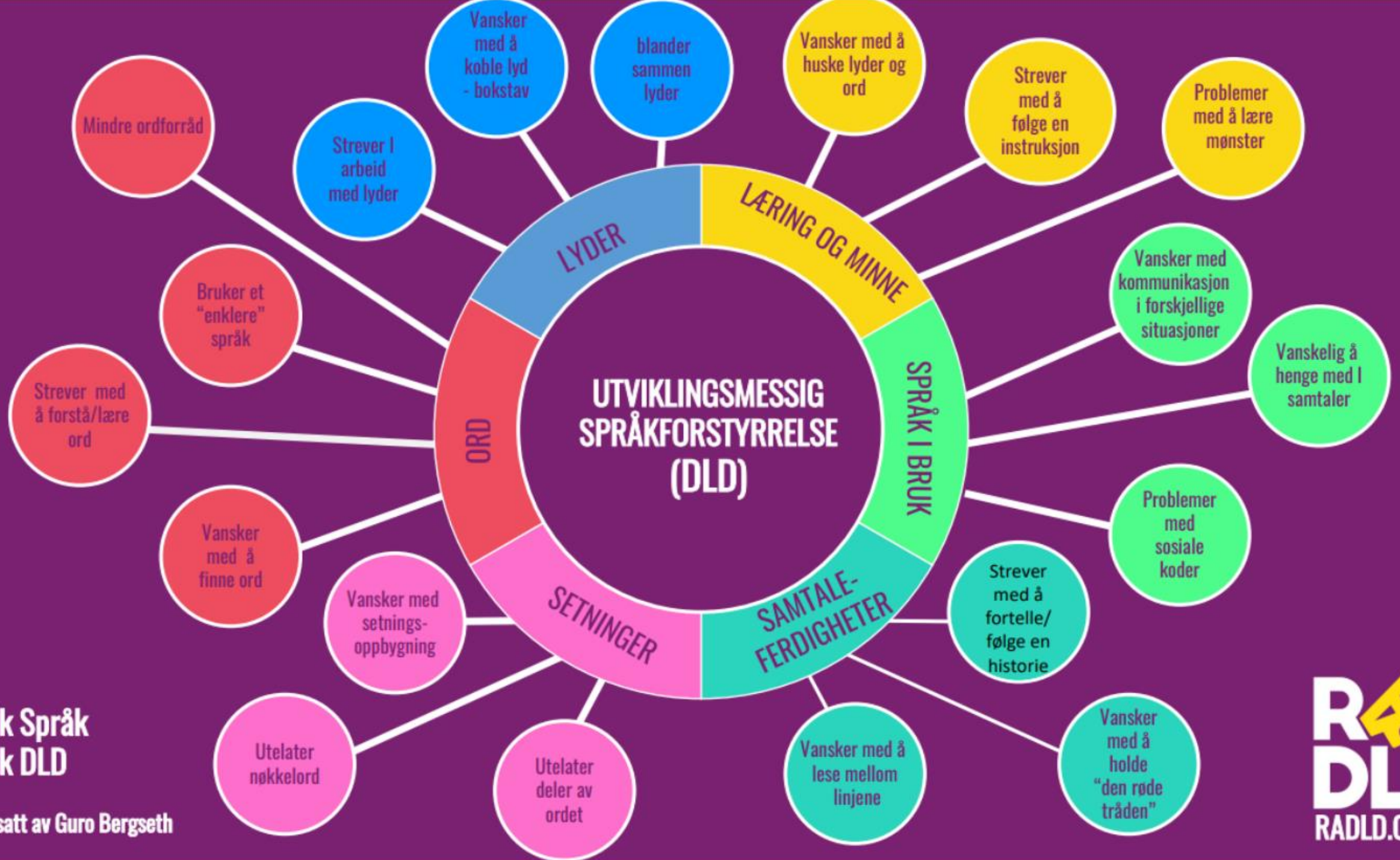
Statped

Statped yter tenester for barn og **elevar med behov for varig og omfattande tilrettelegging** i barnehage og skule. Dette gjør vi gjennom å **bistå pedagogisk-psykologisk tjeneste**, gi opplæring i og på tegnspråk og produsere læremidler.

DLD – den vanligste vansken som du aldri har hørt om

- 1 av 14 elever
- Vedvarende vansker med å forstå og bruke språk
- Vansker som gir begrensninger i hverdagen

Tenk Språk
Tenk DLD

Oversatt av Guro Bergseth

CATALISE Norge

Prosjekt for felles forståelse og begrepsbruk om språkvansker hos barn og unge i Norge

- Engelsk terminologi kan ikke direkte oversettes til norsk
- Målet med norske catalise;
 - Felles sett med kriterier
 - Felles norsk terminologi
- Gjennomført ved hjelp av Delphi-metoden.
- Rekruttering av medlemmer til et ekspertpanel ble gjennomført våren 2019
- To grupper ble invitert til å delta. En gruppe fagpersoner og en gruppe personer med språkvansker eller deres nærmeste.

Anne-Lise Rygvold

Marianne Klem

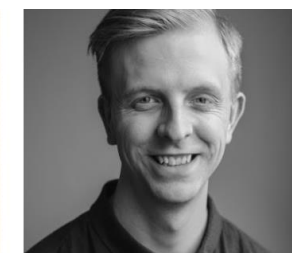
Arve Egil Asbjørnsen

Kari-Anne Bottegaard Næss

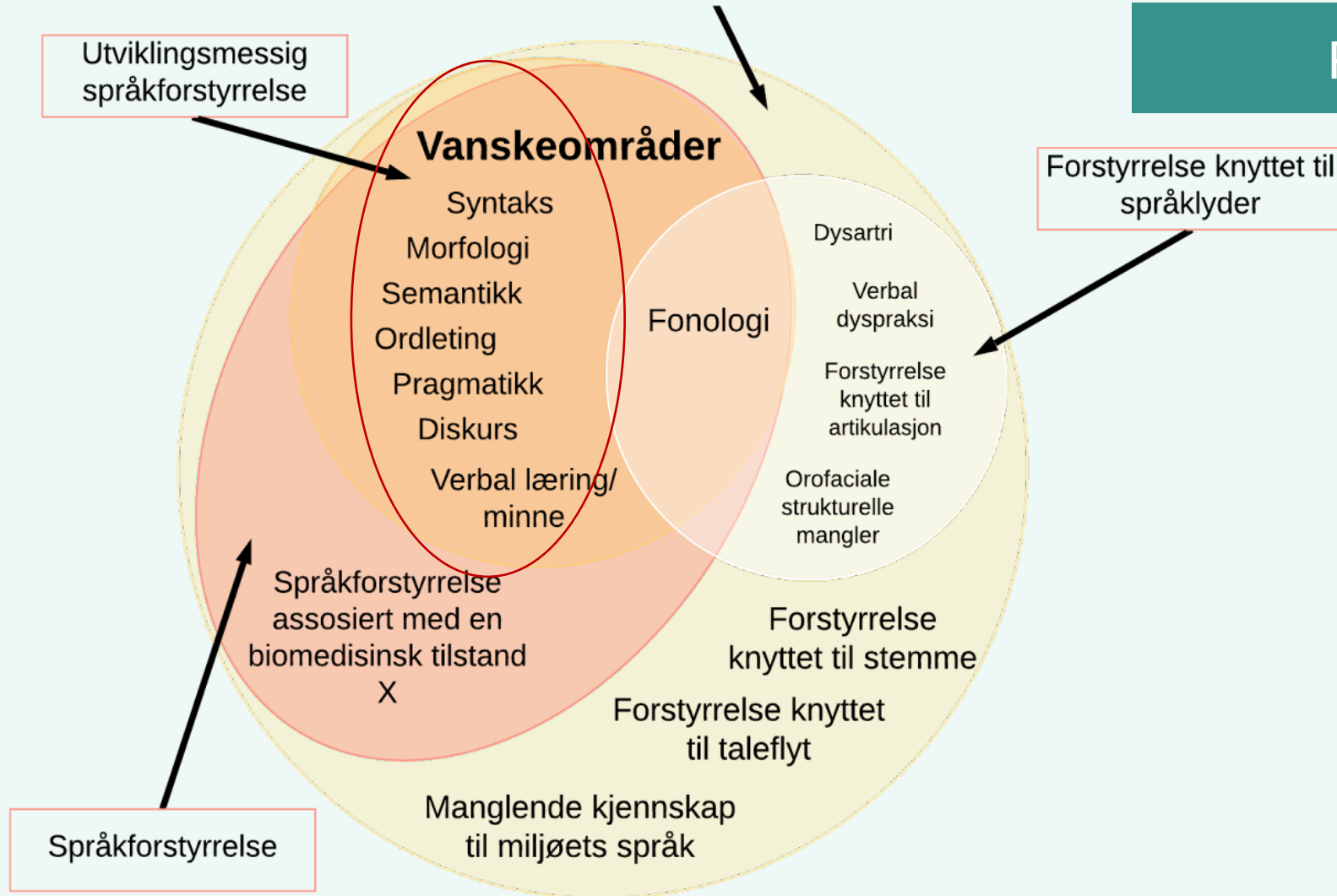

Kristian Emil Kristoffersen

Stian Valand

Vansker med språk, tale og kommunikasjon

Resultater

Catalise, 2016

Konklusjon (utdrag)

*Termen **utviklingsmessig språkforstyrrelse** viser til barn og unge som har vedvarende problemer med språket utover fire-fem års alder, og hvor problemene **gir funksjonelle begrensninger i dagliglivet** og har en betydelig innvirkning på muligheter til utdanning og deltakelse i yrkes- og samfunnslivet.*

Har termen DLD noen praktisk betydning?

- DLD er en romsligere term (*non-verbal iq*)
- DLD tydeliggjør de vidtrekkende konsekvensene (*forstyrrelse*)
- DLD tydeliggjør det medfødte (*utviklingsmessig*)
- Felles terminologi sentral i «*raise awareness*»

Ingvaldsen, 2024

Hva vet norske lærere om DLD?

Dysleksi Norge (kompetanserapport 2025)

1 av 4

lærere har
ikke lært noe
om dysleksi

3 av 5

lærere har
ikke lært
noe om
dyskalkuli

2 av 3

lærere har
ikke lært
noe om DLD

Snakke med
sidemannen:
hvordan ville
dette sett ut i
Danmark?

$n = 200$

Hva vet vi om norske barn med DLD?

Forekomsten av språkvansker hos norske barn (Hollund –Møllerhaug, 2010)

- CCC-2 (Children Communication Checklist, Bishop 2003)
- Utvalg: 1054 elever i alderen 7-10 år, 64,6 % svar
- Andelen med språkvansker: 10,1 %

	Gruppe A	Gruppe B	Gruppe C	Totalt
Jenter	12	4	4	20
Grutter	18	15	13	46
N	30	19	17	66
%	4,6	2,9	2,6	10,1

Sig. kjønnsforskjeller

Preteritumsbøyninger hos norske barn med og uten DLD (Simonsen & Bjerkan, 2007)

- Barn med SLI (6-8 år) og kontrollgruppe (4-8 år)

- Elisiteringsoppgave:

f.eks. *Gutten går til skolen. Hva gjorde gutten i går? Han til skolen.*

- Resultater:
 - Ikke noe overbruk av infinitivsformen
 - Overgeneralisering av bøyningsmønster (-te/a)

Testing past tense inflection in Norwegian: a diagnostic tool for identifying SLI children?

Hanne Gram Simonsen, Kirsten Meyer Bjerkan

First published: 03 April 2007 | <https://doi.org/10.1111/j.1473-4192.1998.tb00132.x> | Citations: 12

 PDF TOOLS SHARE

Morfosyntaks hos norske barn med og uten DLD (Håkansson et al., 2022)

Journal of Child Language (2022), 1–24
doi:10.1017/S0305000922000484

ARTICLE

What Characterizes the Productive Morphosyntax of Norwegian Children with Developmental Language Disorder?

Gisela HÅKANSSON^{1,2}, Emily Wanda WILLIAMS⁴, Jannicke KARLSEN^{3,4} and Janne von Koss TORKILDSEN^{4,*}

¹Lund University, Sweden

²Linnaeus University, Sweden

³Statped, Department of Speech and Language Disorders, Norway

⁴Department of Speech and Language Disorders, University of Oslo, Norway

GRAMMATISKE FERDIGHETER HOS NORSKE BARN MED UTVIKLINGSMESSIGE SPRÅKFORSTYRRELSER

Det er forsket lite på de grammatiske ferdighetene til norske barn med utviklingsmessige språkforstyrrelser (Developmental language disorder (DLD); Bishop et al., 2017; Kristoffersen et al., 2022). I denne artikkelen vil vi gjengi noen av hovedfunnene fra en studie av norske barn med DLD. Originalartikkelen ble publisert i *Journal of Child Language* i 2022 (Håkansson, Williams, Karlsen & Torkildsen, 2022). Artikkelen er gratis å laste ned (søk for eksempel på tittelen: What Characterizes the Productive Morphosyntax of Norwegian Children with Developmental Language Disorder?).

Fra internasjonale studier vet vi at grammatikk I denne studien gikk vi litt bredere ut og brukte

Problemstillinger

- 1. Hvilke strukturer ser ut til å være spesielt utfordrende for norske barn med DLD?*
- 2. Hva slags feiltyper gjør de når de repeterer setninger?*

Utvalg

19 barn med DLD og 19 barn med alderstypiske språkferdigheter parvist matchet på alder, kjønn og nonverbale evner, i alderen 7 ½-13 år

	Alder M (SD)	NVIQ M (SD)	BPVS M (SD)	Nonord M (SD)	CELF GKI M (SD)
DLD	115,69 (24,23)	89,64 (11,46)	79,43 (17,03)	14,75 (6,86)	65,6 (14,12)
Kontroll	115,98 (24,89)	95,19 (11,0)	104,71 (13,93)	23,36 (2,61)	102,32 (11,0)
Cohens d	0,011	0,494	1,625	1.659	2.901

Setningsrepetisjon (CELF-IV; Semel et al.,)

Hvorfor setningsrepetisjon?

- kontrollere type strukturer
- mer avanserte grammatiske strukturer

Teoretiske antagelser om setningsrepetisjon:

- barnet reproducerer setningen i tråd med sin egen grammatiske kompetanse (Potter & Lombardi, 1990).

Hva måler setningsrepetisjon:

- generelle språkferdigheter (Håkansson & Hansson, 2000; Klem, et al., 2014; Marinis & Armon_Lotem, 2015; Potter & Lombardi, 1990)

1. Hvilke strukturer ser ut til å være spesielt utfordrende for norske barn med DLD?

2. Hva slags feiltyper gjør de ?

Hunden Peik, som bare er en liten valp, liker å leke med den store blå ballen sin

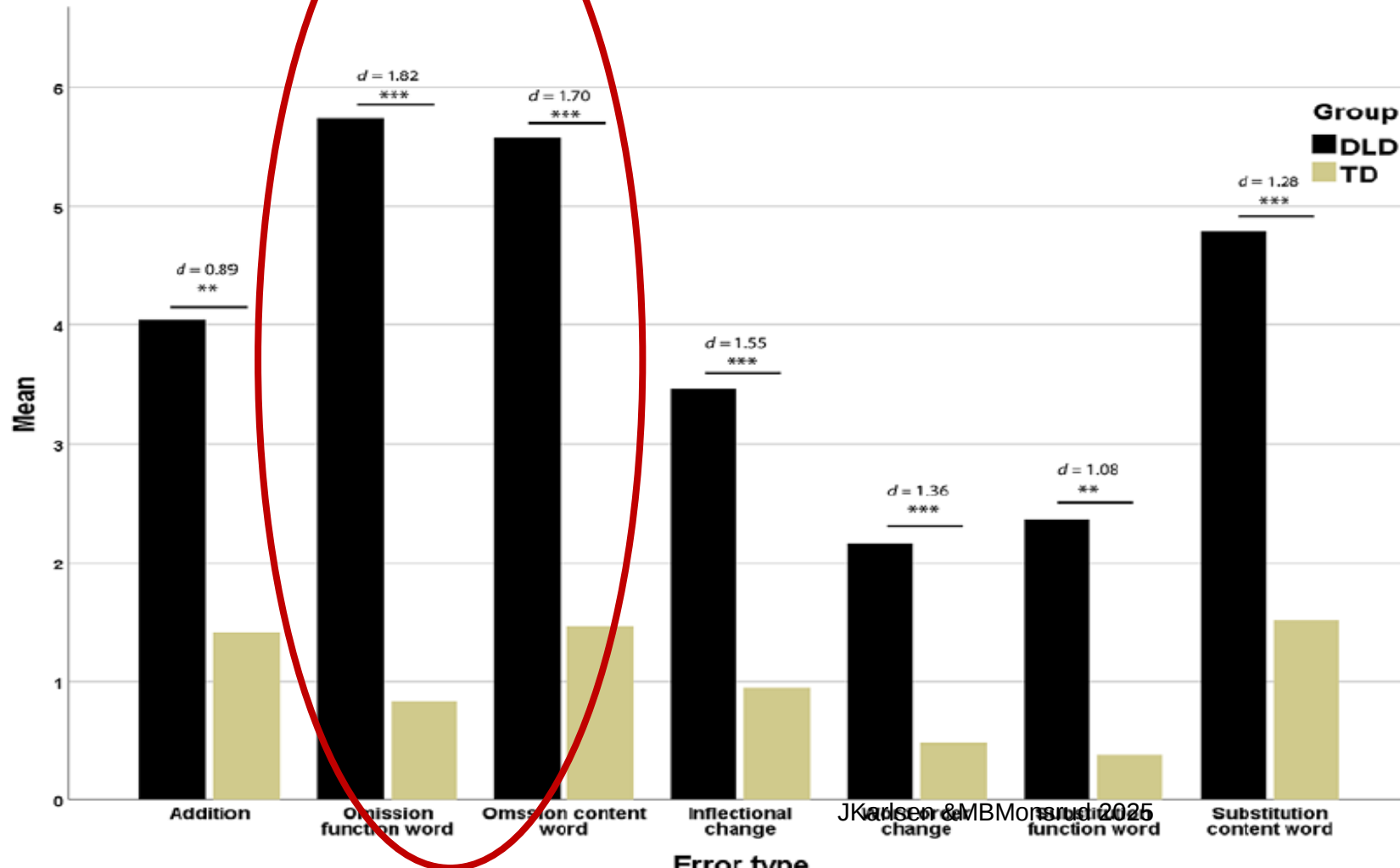
1. Hvilke strukturer ser ut til å være spesielt utfordrende for norske barn med DLD?

2. Hva slags feiltyper gjør de ?

*Hunden Peik, som **bare** er en liten valp, liker å leke med den store blå ballen sin*

1. Hvilke strukturer ser ut til å være spesielt utfordrende for norske barn med DLD?

2. Hva slags feiltyper gjør de ?

Kliniske implikasjoner ved bruk av setningsrepetisjon

- Setningsrepetisjon er et mål som favner mange av de evner og ferdigheter som er viktige i språkproduksjon, og som korrelerer med generelle språkferdigheter
- Setningsrepetisjon kan legge til rette for bruk av mer komplekse strukturer enn spontantale
- Setningsrepetisjon kan brukes som utgangspunkt for mer kvalitative analyser

Setningsrepetisjon ser ut til å kunne bli et nyttigverktøy i identifiseringen av norske barn med DLD

Oppsummering norske studier om DLD

Norske barn med DLD

- 1) Omtrent 7,5 % av norske barn mellom 7-10 år har er ut til å ha en språkforstyrrelse (2010).
- 2) Barn med DLD utvikler stort sett språket sitt på samme måte som jevnaldrende barn uten DLD, men i et annet tempo.

Hva vet vi om feilene de gjør?

- 1) De gjør **flere** feil, spesielt med utelatelser.
- 2) De gjør flere feil knyttet til fortidssbøying, og overgeneraliserer fra den største verbbøyinggruppen.
- 3) **Plassering av setningsadverbial i leddsetning** ser ut til å være særlig utfordrende for norske barn med DLD

Identifisering og kartlegging av DLD

DLD- ansvar for *diagnostisering* versus *identifisering*

Elever med språkforstyrrelser møter:

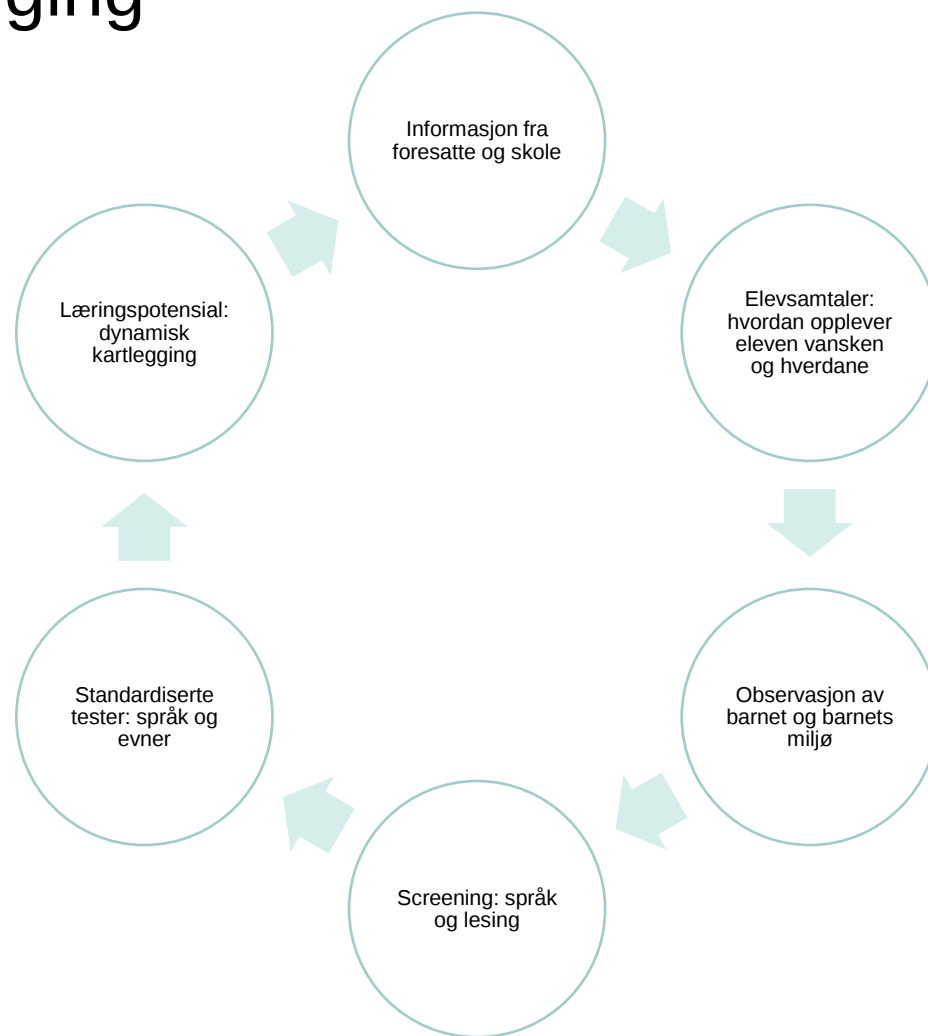
- PPT, som kjenner skolen og elevene
- Logopeder
- Statped, ved alvorlige og komplekse vansker
- BUP og HABU, ved mistanke om nevroutviklingsforstyrrelser, PU, ASD eller psykiatrisk utredning/behandling
- *BUP/HABU: «dere utreder, vi setter «merkelappen»*

Ingvaldsen, 2024

DLD i diagnosemanualer

ICD-10	ICD-11
F80.0 spesifikk artikulasjonsforstyrrelse Bruk av språkforlyder under forventet aldersnivå, språkferdigheter ellers normale	60A01.0 Developmental Speech Language Disorder
	60A01.1 Developmental Speech Fluency Disorder
F80.1 Ekspressiv språkforstyrrelse Evne til å uttrykke seg verbalt under aldersforventet nivå, språkferdigheter normale	60A01.21 Developmental Language Disorder with impairment of mainly expressive language
F80.2 Impressiv språkforstyrrelse Språkforståelse under aldersnivå, kommer som oftest sammen med ekspressiv språkforståelse	60A01.20 Developmental Language Disorder with impairment of receptive and expressive language
	6A01.22 Developmental Language Disorder with impairment of mainly pragmatic language

Helhetlig kartlegging

Birkeland, 2024

Språklige områder som bør undersøkes ved bekymring for DLD

- Språklyder/fonologi
- Semantikk : vokabular/ordforråd
- Grammatikk: Syntaks og morfologi
- Nonverbale evner
- Verbal læring/minne
- Pragmatikk: språk i bruk

- Lese- og skriveferdigheter

Språklige områder som bør undersøkes ved bekymring for DLD og hvilke standardiserte verktøy vi bruker

- Språklyder/fonologi → Diffkas
- Semantikk : vokabular/ordforråd → CELF-4, BPVS-II
- Grammatikk: Syntaks og morfologi → CELF-4, TROG-II
- Nonverbale evner → WNV, WISC-V, Leiter
- Verbal læring/minne → Nonordsrepetisjon
- Pragmatikk: språk i bruk → Pragmatiske profil CELF-4
CCC-2
- Lese- og skriveferdigheter → Dynamisk kartlegging (IL-basis,
Arbeidsprøven)
Logos
Dysmate

WISC-V

PRIMÆR RESULTATSAMMENSTILLING

Sammenstilling Deltest skårer

Indeks	Deltest		Total Råskåre	Skalert Skåre	Persentil	Alders- ekvivalenter	SEM
Verbal forståelse	Likheter	Li	19	10	50	8:6	0,90
	Ordforståelse	Of	10	4	2	<6:2	1,56
	(Informasjon)	In	-	-	-	-	-
	(Resonnering)	Rs	-	-	-	-	-
Visuospatial	Terningmønster	Tm	22	8	25	7:6	1,59
	Visuelle puslespill	Vp	7	4	2	<6:2	1,16
Flytende resonnering	Matriser	Mr	18	11	63	9:10	1,08
	Figurvekter	Fv	14	7	16	6:6	0,60
	(Regning)	Rg	-	-	-	-	-
Arbeids- hukommelse	Tallhukommelse	Th	11	4	2	<6:2	0,90
	Bildehukommelse	Bh	15	6	9	<6:2	1,53
	(Tall-bokstav-serier)	Tb	-	-	-	-	-
Prosesserings- hastighet	Koding*	Kd	21	7	16	<8:2	1,37
	Symbolleting*	Sl	23	12	75	9:10	1,34
	(Utstrykning)	Ut	-	-	-	-	-

Deltester som inngår i FSIQ er skrevet med fet stil. Sekundære deltester er i parantes.

*Svarhefte

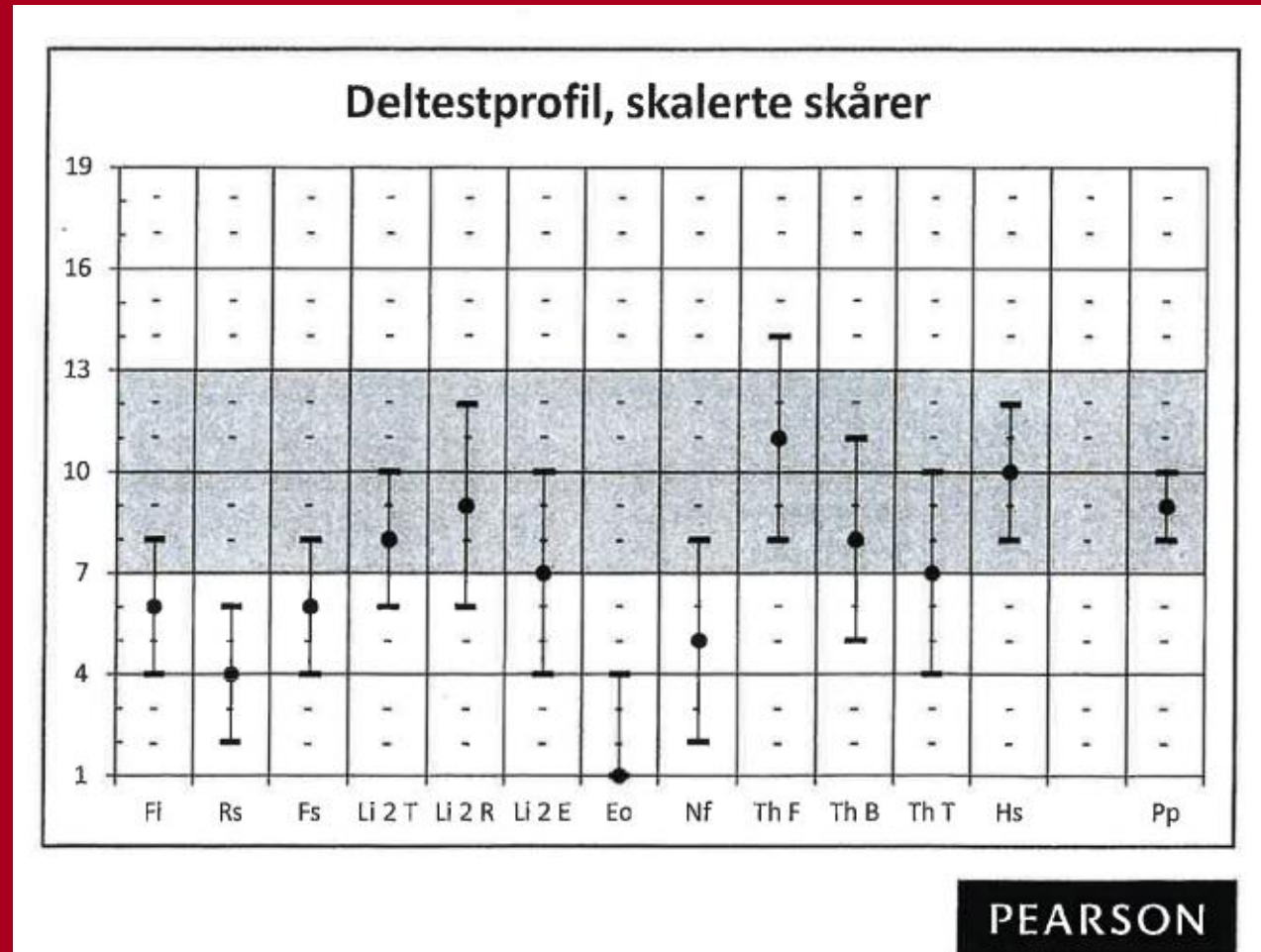
Ingen støtte
i forskning
for å
inkludere
NVIQ i
kriteriene
for DLD
Gallinat &
Spaulding, 2014

CELF- 4 Råskårer, skalerte skårer og indeksskårer, 9.4 år

Konvertering av Sum skalerte skårer til indeksskårer								
Deltester	Råskåre	Skalerte skåre	Indekser					
			Grunnleggende språkferdigheter	Reseptivt språk	Ekspressivt språk	Språklig innhold	Språklig hukommelse	Arbeidsminne
Forståelse av instruksjoner [Fi]	27	6	6	6			6	
Repetisjon av setninger [Rs]	21	4	4		4		4	
Formulere setninger [Fs]	24	6	6		6		6	
Likheter 2 Totalt** [Li2T]		8	8			8		
Likheter 2 Reseptiv [Li2R]	10	9		9				
Likheter 2 Ekspressiv [Li2E]	6	7			7			
Expressivt ordforråd [Eo]	6	1				1		
Narrativ forståelse [Nf]	5	5				5		
Tallhukommelse Totalt [ThT]	12	7						7
Hverdaglige sekvenser [Hs]	47	10						10
Indeks			▼	▼	▼	▼	▼	▼
Sum skalerte skårer			24	15	17	14	16	17
Indeksskåre			73	86	73	67	71	91
95 % Konfidensintervall			63 - 83	73 - 99	63 - 83	53 - 81	62 - 80	75 - 107
Persentil			4	18	4	1	3	27
			IGS	IRS	IES	ISI	ISH	IAM

Grunnleggende
språk-
ferdigheter
> 85

Deltestprofiler, 9.4 år

Pragmatisk profil (mor), observasjonsskjema (lærer)

Barnet...	Aldri	Av og til	Ofte	Alltid	Ikke obser	Ikke releva
1. hilser på andre.	1	2	3	4	IO	IR
2. svarer når andre hilser.	1	2	3	4	IO	IR
3. sier "ha det" eller lignende (for å ta avskjed).	1	2	3	4	IO	IR
4. svarer når andre sier "ha det" eller lignende (tar avskjed).	1	2	3	4	IO	IR
5. innleder samtaler på en passende måte.	1	2	3	4	IO	IR
6. avslutter samtaler på en passende måte.	1	2	3	4	IO	IR
7. opprettholder blikkontakt i samtaler (f.eks. ser ikke ned i gulvet eller stirrer ikke).	1	2	3	4	IO	IR
8. tilpasser avstand til andre (sitter eller står) på en passende måte for situasjonen.	1	2	3	4	IO	IR
9. bidrar i og opprettholder en samtale på en relevant måte (f.eks. småprat).	1	2	3	4	IO	IR
10. unngår å komme med unødvendige gjentakelser eller overflødig informasjon.	1	2	3	4	IO	IR
11. forteller noe på en sammenhengende måte, slik at andre kan forstå det.	1	2	3	4	IO	IR
12. skifter samtaleemne på en passende måte.	1	2	3	4	IO	IR
13. tilpasser språket, slik at det passer til samtalsituasjonen (f.eks. i forhold til samtalepartner, emne og sted).	1	2	3	4	IO	IR
14. uttrykker enighet og uenighet gjennom passende språkbruk.	1	2	3	4	IO	IR
15. spør etter oppklarende informasjon hvis han/hun ikke forstår, eller situasjonen er uklar.	1	2	3	4	IO	IR
16. gir oppklarende informasjon hvis andre ikke forstår, eller situasjonen er uklar.	1	2	3	4	IO	IR
17. følger regler for turtaking i sosiale sammenhenger (f.eks. venter på sin tur, avbryter ikke andre).	1	2	3	4	IO	IR
18. tilkaller seg oppmerksomhet på en passende måte.	1	2	3	4	IO	IR
19. reagerer på avbrytelser på en passende måte (f.eks. overreagerer ikke).	1	2	3	4	IO	IR
20. bruker et språk som er typisk for alderen (f.eks. bruker ikke for voksne eller for barnslige ord/uttrykk).	1	2	3	4	IO	IR
21. forstår vitser eller morsomme historier.	1	2	3	4	IO	IR

Lytte	Aldri	Av og til	Ofte	Alltid
1. Har vansker med å holde konsentrasjonen.	X			
2. Har vansker med å følge muntlige instruksjoner.			X	
3. Har vansker med å huske hva andre sier.			X	
4. Har vansker med å forstå hva andre sier.		X		
5. Må be andre om å gjenta det de har sagt.			X	
6. Har vansker med å forstå betydningen av ord.			X	
7. Har vansker med å forstå nye begreper.			X	
8. Har vanskelig for å se på den han/hun snakker med eller lytter til.	X			
9. Har vansker med å lese ansiktsuttrykk, gester eller kroppsspråk.	X			

Snakke	Aldri	Av og til	Ofte	Alltid
10. Har vansker med å svare på spørsmål.		X		
11. Har vansker med å besvare spørsmål like raskt som jevnaldrende.		X		
12. Har vanskelig for å spørre om hjelp når han/hun har behov for det.		X		
13. Har vansker med å stille spørsmål.		X		
14. Har vansker med å bruke et variert ordforråd når han/hun snakker.			X	
15. Har vansker med å finne de riktige ordene.		X		
16. Har vanskelig for å uttrykke følelser verbalt.		X		
17. Har vansker med å beskrive noe for andre.			X	
18. Har vanskelig for å fastholde emnet i samtaler.		X		
19. Har vansker med å komme til poenget når han/hun forteller noe.		X		
20. Har vansker med å sette hendelser i riktig rekkefølge når han/hun forteller historier eller forteller om noe.	X			

Språklige vansker som gir funksjonelle begrensninger i dagliglivet; skaper hindringer for læring, kommunikasjon og sosial samhandling

CELF-5, trinn 1 i kartleggingen: funksjonelle begrensninger

CATALISE

“A low score on a language test should be interpreted in relation to information from observation and interview; functional impact as well as test performance needs to be taken into account when identifying the child's needs” (Bishop et al., 2016).

Hvor godt kan CELF-4 og CCC-2 identifiserer språkforstyrrelser (Akselberg, Karlsen, Valand og Torkildsen 2021)

1. Tilfredsstill de norske versjonene av CELF-4 og CCC-2 gjeldende krav til sensitivitet og spesifisitet for identifisering av språkforstyrrelser hos barn i skolealder?

2. Hvordan vil en justering av terskelverdien til CCC-2 påvirke instrumentets sensitivitet og spesifisitet?

Utvalg: se Håkanssen et al.,

Childrens Communication Checklist - CCC-2 (Bishop, 2003)

CCC-2 er en sjekklister hvor man ut i fra 70 testledd kan:

- Identifisere barn med muntlige og pragmatiske språkvansker
- Identifisere barn med spesifikke språkvansker
- Få en indikasjon på om barnet bør henvises til ytterligere utredning for autismespekterforstyrrelser

- Skåringsprogram
- Generell kommunikasjonsindeks
- Indeks for avvik i sosial interaksjon
- Oversatt, tilpasset og normert norsk (Helland, 2010)

Hva med barn med andre typer vansker?

Mulige resultater

		Testresultat	
		Språkforstyrrelse	Normalområde
Kriteriet	Språkforstyrrelse- gruppe	Sann positiv	Falsk negativ
	Kontrollgruppe	Falsk positiv	Sann negativ

1

	Sensitivitet (80%)	Spesifisitet (90%)	Total nøyaktighet
CELF-4 IGS	90,4 %	100 %	95,2 %
CCC-2 GKI	66,6 %	95,2 %	80,9 %

2

Med justeringen foreslått av Helland et al. 2009, ville den totale nøyaktigheten av CCC-2 GKI økt fra 80,9% til 92,8 % i vårt utvalg

Konklusjon

CELF-4 IGS

- brukt under standardiserte betingelser: *en akseptabel identifisering av utviklingsmessige språkforstyrrelser.*
- MEN 2 av 21 barn ble ikke identifisert med IGS

CCC-2 GKI

- Foreldre gjør valide vurderinger av barnets kommunikasjonsferdigheter når det er innen normalområdet (spesifisiteten)
- Brukes CCC-2 alene til å identifisere språkforstyrrelser kan vi risikere at en betydelig andel barn med DLD ikke blir oppdaget

CELF-4 IGS kan med **stor nøyaktighet** avgjøre om et barn har en utviklingsmessig språkforstyrrelse

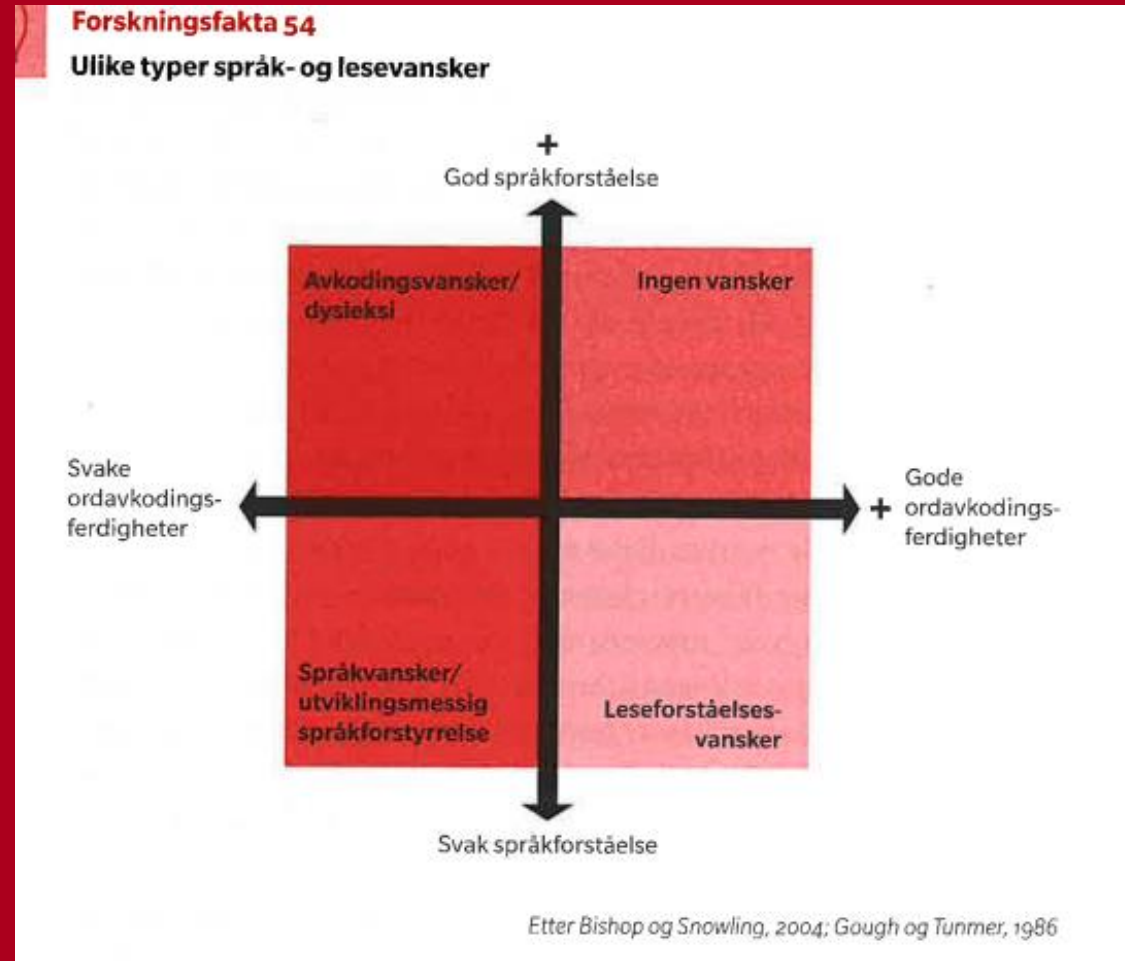
CCC-2 **bør ikke brukes til å avgjøre** om barn med mistanke om utviklingsmessige språkforstyrrelser skal utredes videre (evt som et supplement)

Fagfolks/foreldres bekymring vs språktester

- Barn som identifiseres med språkvansker basert på foreldres bekymring eller fagfolks kliniske skjønn er ikke nødvendigvis sammenfallende med barn som identifiseres basert på språktester

(Bishop 2014, Antoniazzi, Snow & Dickson-Swift 2010, Hayiou-Thomas et al 2013)

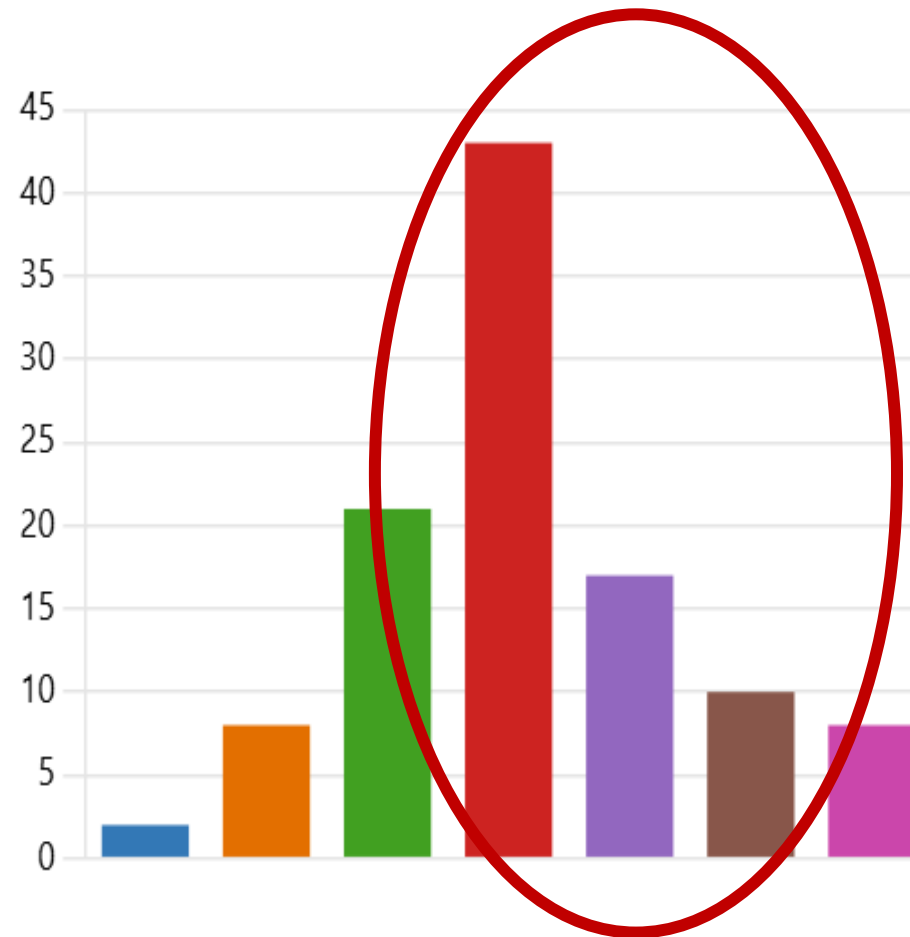
Ulike typer språk – og lesevansker

13. Hvor ofte konkluderes det med dysleksi ved 6. trinn og senere?

[Flere detaljer](#)

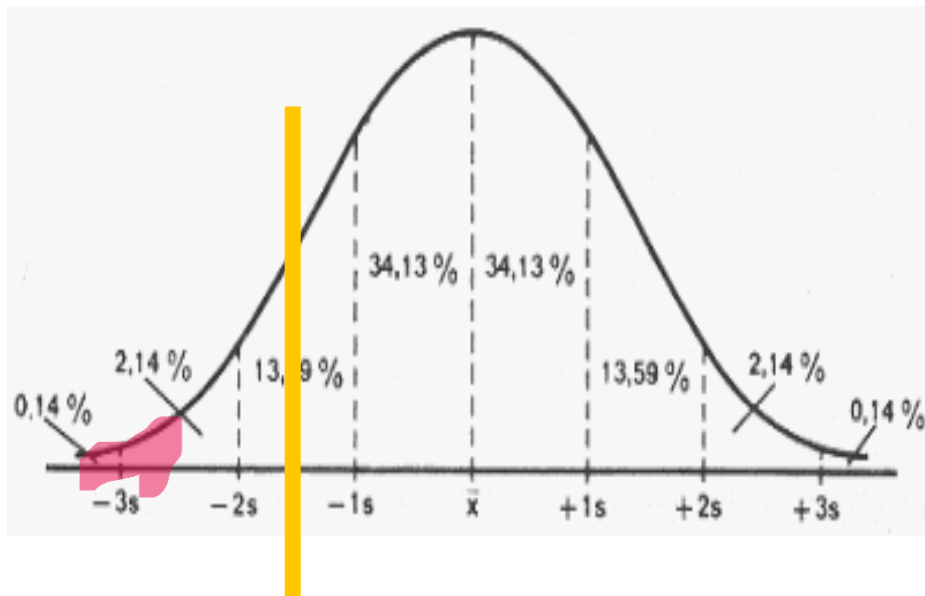
	Svært sjelden (under 10%)	2
	Sjelden (10-20%)	8
	Relativt sjelden (20-30%)	21
	Relativt ofte (30-40%)	43
	Ofte (40-50%)	17
	Svært ofte (over 50%)	10
	Vet ikke	8

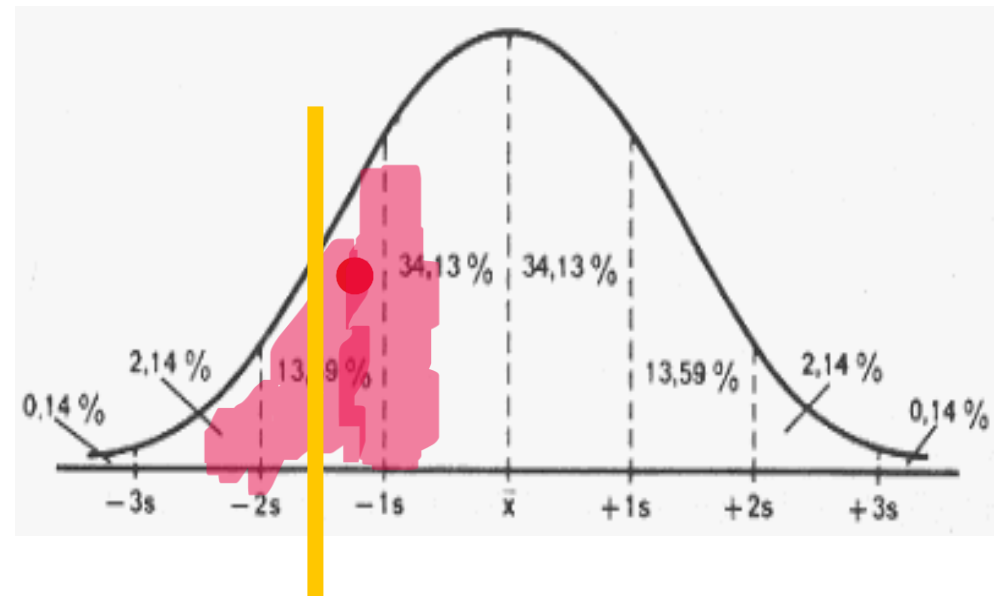
Særlige utfordringer ved kartlegging av flerspråklige med mulig DLD

Feilidentifisering av flerspråklige til spesialundervisning

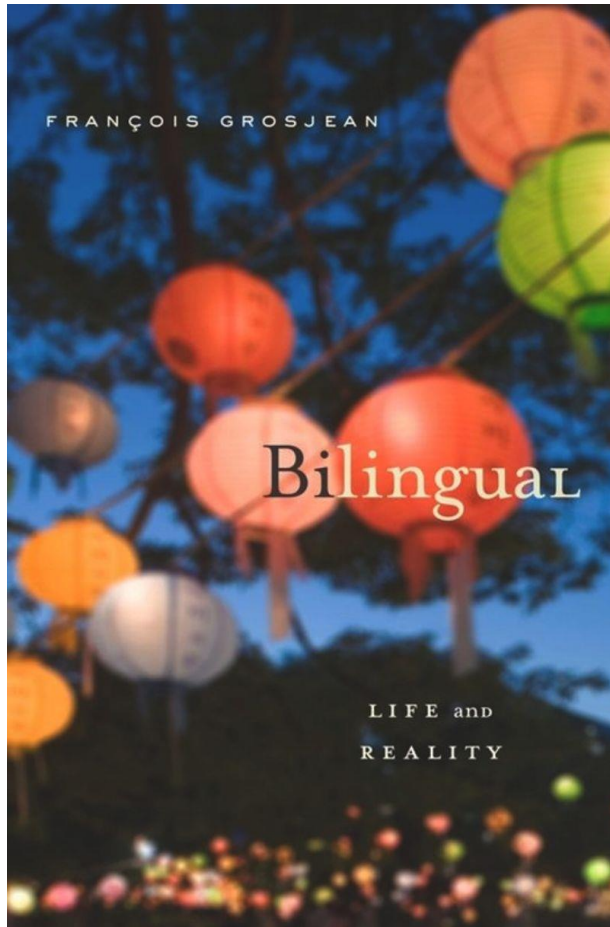
For få

For mange

Flerspråklighet / flerspråklige (Grosjean 2010)

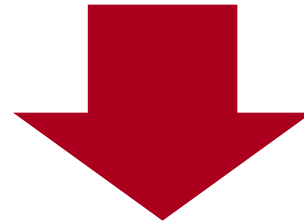
Flerspråklige er **unike** brukere av to eller flere språk.

Språkbruk og språkferdigheter er avhengig av dialogpartnere som gjør språkene relevante og nødvendige.

Det er komplisert å identifisere DLD hos flerspråklige fordi kjennetegn ved et andrespråk i utvikling til dels kan overlappe med symptombildet ved DLD

Felles kjennetegn på et andrespråk i utvikling og DLD

- Vansker med å forstå og/eller produsere språk
- Språkferdighetene kan være mer usikre enn forventet ut fra alder
- Lite ordforråd
- Feil i setningsoppbygging og ordbøying

DLD blant flerspråklige barn og unge

DLD kan identifiseres basert på språkferdigheter
under forventet nivå på

alle språk, sammenlignet med andre barn med
sammenlignbare erfaringer

Når normer ikke er tilgjengelig

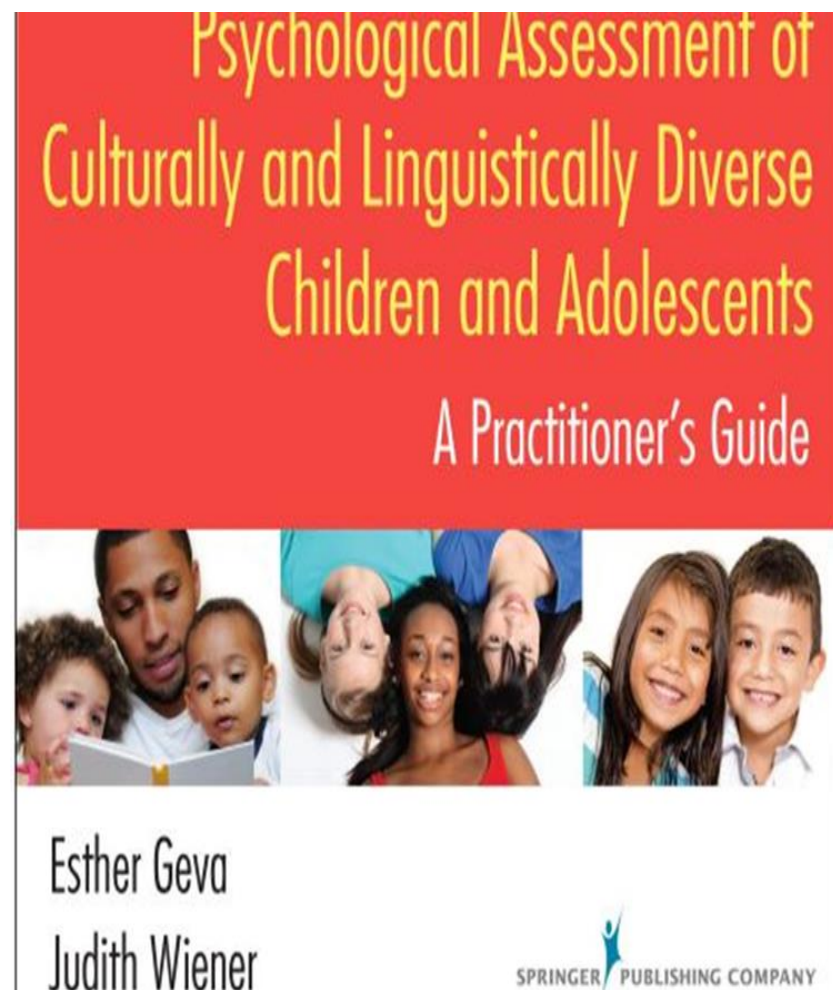
- Å finne et egnet sammenligningsgrunnlag
- Andre start og stoppkriter?
- Dynamisk kartlegging (bla. Catalise 2017, Paradis 2019); MEN lite forskning knyttet til språk
- Tolke testresultater i lys av språklige erfaringer
- Gir foreldre valid informasjon?
- Supplere med tester som er mindre språkavhengige
- Hypotesetesting?

Å finne egnet sammenlikningsgrunnlag

- Normer på tester er basert på enspråklige, men flerspråklige er heterogene grupper med mange ulike morsmål

Sammenlignbare erfaringer?

- Søsken– samme hjemmeforhold/historikk
- Medelever fra samme språkbakgrunn
- Flerspråklige medelever fra samme klasse som har mottatt tilsvarende opplæring i norsk (Geva & Wiener 2015)

Å vurdere resultater fra språktester i lys av erfaringer

- Tidspunktet for møtet med andrespråket
- Språkbruksmønstre i hjemmet:
 - hvilke språk?
 - til hvem?
 - om hva?
- Kvaliteten på språkmiljøet i barnehage og skole
- Sosioøkonomiske forhold

Å VURDERE SPRÅKKOMPETANSEN TIL FLERSPRÅKLIGE BARN MED MINORITETSBAKGRUNN: BETYDNINGEN AV SPRÅKLIGE ERFARINGER

Det kan være vanskelig å vite hva som er årsaken til svake norskerferdigheter hos flerspråklige barn og unge med minoritetsbakgrunn. Ved å ta hensyn til individuell variasjon i bakgrunnsfaktorer som har innvirkning på språkutviklingen, kan vi med større sikkerhet vurdere årsaker til svake norskerferdigheter. I denne artikkelen vil vi belyse noen av de bakgrunnsfaktorene som er mest sentrale i denne sammenheng.

Monsrud, Karlsen, Klem & Steffensen (2023). Norsk tidsskrift for logopedi.

ARTICLE

Sources of individual differences in the dual language development of heritage bilinguals

Johanne PARADIS

Paradis (2023): ta hensyn til språklige erfaringer

- Supplement til språkkartlegging
- Reduserer risiko for feilidentifisering

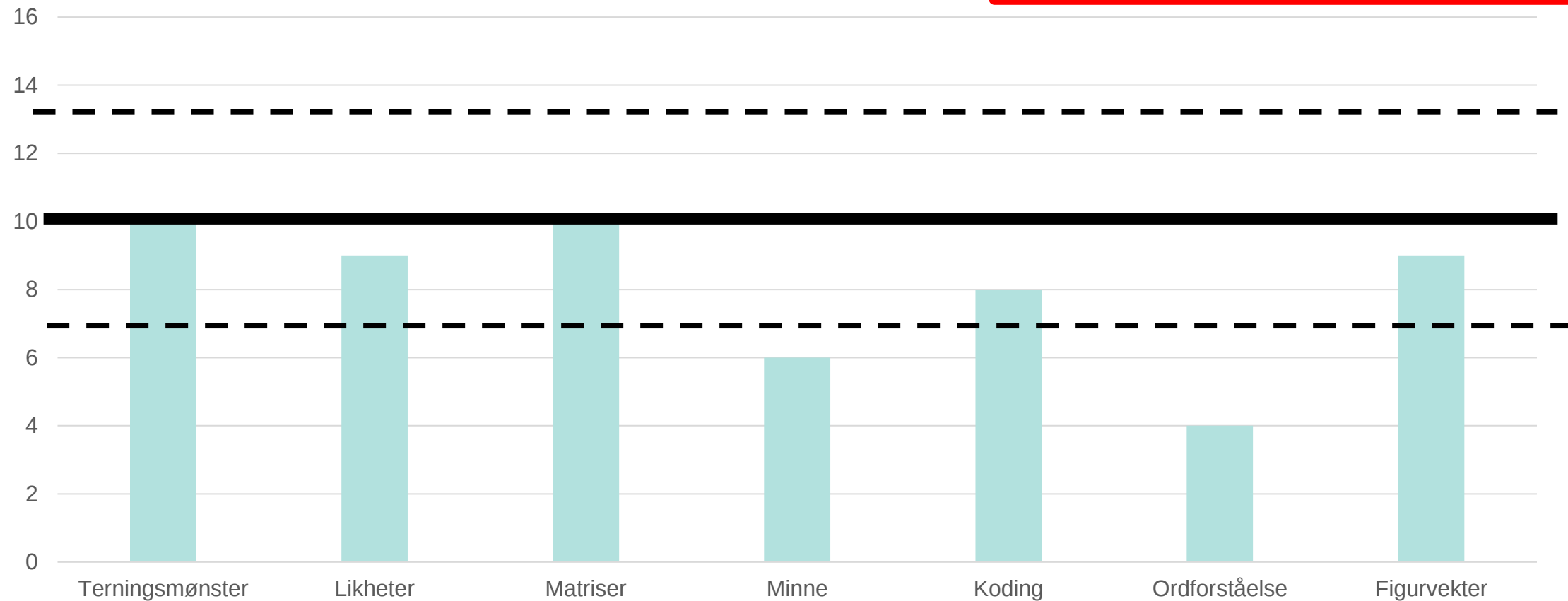
Eleveksempel 1

Gutt 9 år

Arabisk/norsk bakgrunn

WISC-5 resultater

Gode læreforutsetninger?
Obs! Minne

Suppler kartlegging med kognitive tester som er mindre språkavhengige

Wechsler Nonverbal
Scale of Ability (WNV)

- 4 – 21 år
- Amerikanske normer

Leiter International
Performance Scale
(Leiter-3)

- 3 – 75 år
- Amerikanske normer

Raven's Progressive
Matrices 2 (Raven's 2)

- 4 – 69 år
- Europeiske normer

Son-R

- 6-40 år
- Normer fra Nederland og Tyskland

Hvilke tester
bruker dere?
Erfaringer?

Celf -4 resultater basert på eksponeringstid for andrespråket (Paradis 2020, 2023)

	RÅSKÅRE R	STANDARD SKÅRER FOR KRONOLGISK ALDER	STANDARD SKÅRER SYSTEMATISK EKPONERING FOR NORSK
Forståelse av instruksjoner	10	3	8
Grammatiske strukturer	11	1	1
Repetisjon av setninger	10	3	6
Formulere setninger	1	1	1
Likheter reseptivt	13	5	10
Likheter ekspressivt	7	3	6
Setnings- forståelse	5	1	2
Ekspressivt ordforråd	2	1	3
Hverdagslige sekvenser	8	3	8
Tallminne Total	10	8	13

Påstander i Catalise på
identifisering av DLD &
flerspråklige barn
(norsk tilpasning)

16 Forskning på tvers av språk viser at vansker med nonordrepetisjon, setningsrepetisjon og tidsbøyning av verb kan være indikatorer på en språkforstyrrelse. Det er også **dokumentert at nonordrepetisjon og tidsbøyning av verb i mindre grad er avhengig av sosial og kulturell bakgrunn**. Det er viktig å få mer forskningsbasert kunnskap på om dette også gjelder for norske barn.
(Norsk oversettelse, Bishop et al 2016)

16 Supplementary comments: (...) **Both nonword repetition and aspects of grammatical inflection production have been shown to have strong genetic influence, and also to be relatively independent of social background [68,69].** Nevertheless, **this work is a long way from clinical application;** we need further research to establish how these aspects of language align with functional impairments, to improve their sensitivity and specificity in a clinical context [70], and to consider how they change with age. Finally, it is important to note that some children with significant language difficulties are unimpaired on these aspects of language
Bishop et al 2016

Setningsrepetisjon (CELF-4)

Setningsrepetisjon er vurdert å være en klinisk markør for å identifisere DLD (Bishop et al 2016,2017)

Testen er et rotete mål (a messy measure) fordi både vokabular, grammatikk, syntaks og minne inngår i testen.

Testen inngår i flere studier av flerspråklige med og uten DLD (f.eks Pratt et al 2021,Frizelle et al 2017, Monsrud et al 2023)

Påstander i Catalise på identifisering av DLD & flerspråklige barn (norsk tilpasning)

4 (18)Kartlegging av barn med norsk som andrespråk representerer en **utfordring**, fordi det kan være vanskelig å avgjøre om svake ferdigheter i norsk reflekterer en reell språkforstyrrelse eller mangelfull eksponering for norsk. **Har barnet en språkforstyrrelse vil dette være tydelig også på førstespråket. En direkte vurdering av førstespråket er ikke alltid mulig, men informasjon fra et familiemedlem via intervju eller sjekkliste kan bidra til å avklare** hvorvidt barnets ferdigheter på førstespråket gir grunnlag for bekymring eller ikke. **Dynamisk kartlegging** kan også være informativt her.

Noen barn kan ha vansker med språket fordi deres første- eller hjemmespråk er et annet enn majoritetsspråket som brukes i skolen eller lokalsamfunnet ellers. De kan ha blitt lite eksponert for majoritetsspråket og dermed ikke mestre det godt nok. Dette bør ikke karakteriseres som en språkforstyrrelse, med mindre det er slått fast at barnet ikke har **aldersadekvate** ferdigheter på noen av språkene. **??????**

(Kristoffersen et al 2021, Bishop et al 2016)

Alberta Language and Development Questionnaire (ALDeQ)

- Førstespråksutvikling
 - Ved mistanke om språkforstyrrelser
- Intervju
- Prøvd ut i Canada, alderen 4 – 7 år
- Oversatt til norsk av Statped
 - Publisert høsten 2023

Paradis, J., Emmertzel, K., & Sorenson Duncan, T. (2010). Assessment of English Language Learners: Using Parent Report on First Language Development. *Journal of Communication Disorders*, 43, 474-497.
Child English as a Second Language Resource Centre: <http://www.chesl.ualberta.ca>

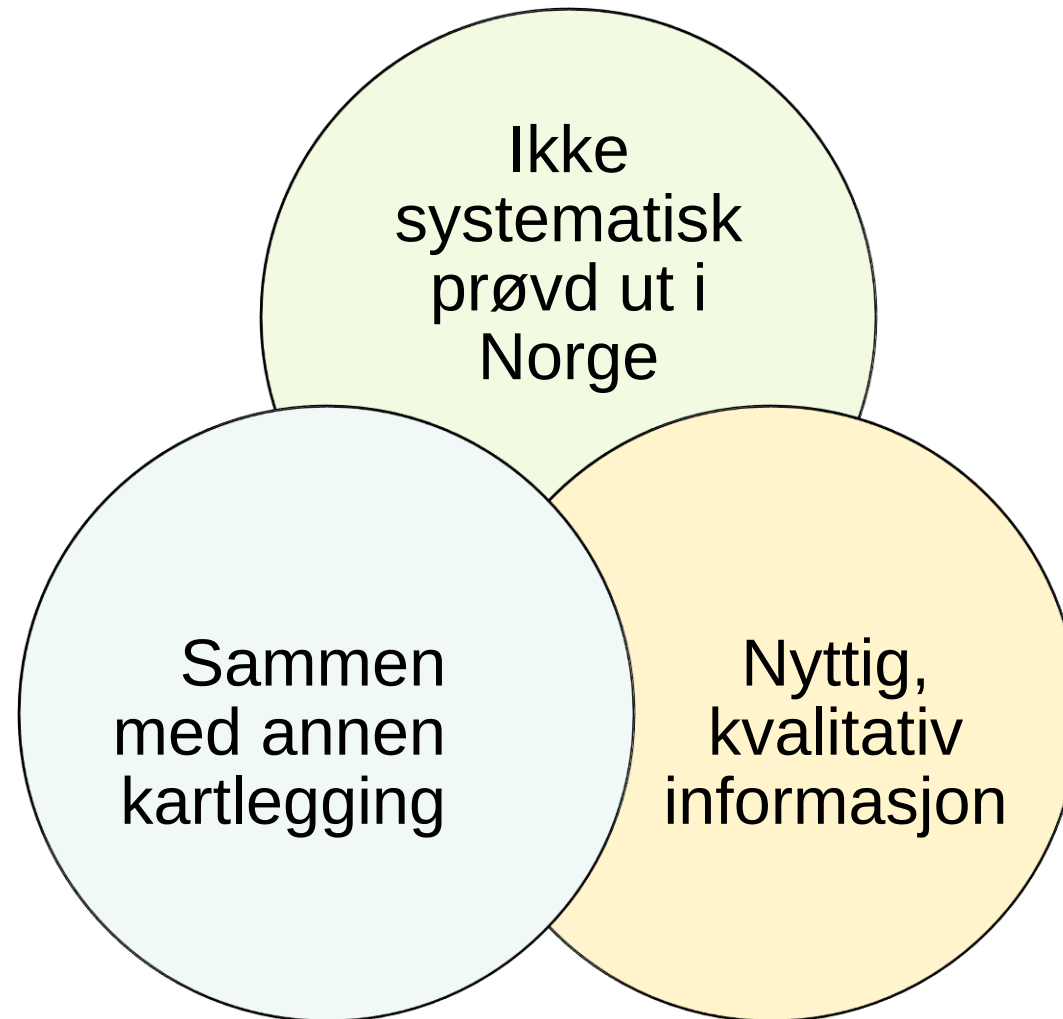
Alberta Language and Development Questionnaire (ALDeQ)©

A. Early Milestones

1. When did your child first begin to walk? _____	3 = < 15 months 0 = > 16 months Score: /3
2. How old was your child when he/she first spoke a word? _____ <i>Examples of the child's first words (with translations):</i>	6 = <15 months (infant) 4 = 16-24 months (older toddler) 0 = >25 months (2 years or older) Score: /6
3. How old was your child when he/she began to put words together to make short sentences? _____ <i>short sentences = two words, example = 'more milk' 'more water'</i> <i>Examples of short sentences (with translations):</i>	6 = <24 months (toddler) 4 = 25 - 30 months (2 to 2 ½ roughly) 0 = > 31 months (closer to age three or older) Score: /6
4. When you think about other children you know at that age, do you think your child was different about when he/she started to use language? <i>If parent says CHI is better or quicker, score as number 3. Only score as different if parent says CHI is behind other children.</i> 3 = not different at all; 2 = a little different; 1 = quite different; 0 = very different	Score: /3
To calculate the subtotal for Section A, add the total possible score for all questions answered as the denominator. Then add the scores for the parent's responses as the numerator. If all questions were answered, the denominator would be: 18	
SUB TOTAL A	
/	

ALDeQ 1

Hensyn ved bruk og tolkning

Parental Bilingual Questionnaire (PaBiQ)

- COST Action IS0804
- Oversatt til norsk i 2016
- Språkbruksmønstre:
 3. Nåværende språkferdigheter og språkbruk
 4. Språk hjemme
 5. Språk utenfor hjemmet

PaBiQ, norsk versjon: Spørreskjema om flerspråklige barn¹

Skjemaet skal fylles ut av barnets primære omsorgsperson, altså den som bruker mest tid med barnet.

Presiser din relasjon til barnet (f.eks. mor eller far): _____ Dato for intervjuutfylling: _____

1. Generell informasjon om barnet

1.1. Fødselsdato: _____

1.2. Om fødestedet ikke er landet barnet bor i, angi dato for ankomst til bostedsland: _____

1.3. Hvilke(t) språk bruker barnet ditt nå?

Hjemmespråk (spesifiser)	Norsk	Andre (spesifiser)

1.4. Hvilket språk tror du barnet føler seg mest hjemme i? _____

2. Barnets utviklingshistorie (oppgi alder i måneder)

2.1. Hvor gammelt var barnet da han/hun sa sitt første ord? _____

2.2. Hvor gammelt var barnet da han/hun begynte å kombinere ord for å lage korte setninger? _____
(Eksempler: *mor melk, pappa komme*)

2.3. Før barnet fylte tre, var du noen gang bekymret for språket til barnet? NEI eller JA
Hvis JA, beskriv kort hvorfor: _____

2.4. Har barnet ditt hatt hørselsvaner eller hyppige øreinfeksjoner? NEI eller JA

2.5. Hvor gammelt var barnet første gang han/hun var i kontakt med hvert av språkene sine?

	Alder (i måneder)		Alder (i måneder)
Hjemmespråk:		Annet:	
Norsk		Annet:	

2.6. Hvilke(t) språk var barnet utsatt for før han/hun fylte fire år?

	0 Aldri	1 Sjelden	2 Noen ganger	3 Vanligvis	4 Alltid
Hjemmespråket:					
Norsk					
Annet (spesifiser):					
Annet (spesifiser):					

¹ Dette skjemaet er en kortversjon av the Beirut-Tours Questionnaire (Tuller & Messarra, 2010), tilpassa fra ALEQ (Paradis, 2011) og ALDeQ (Paradis et al., 2010). Ved bruk skal to kilder siteres:
Hansen, P. og Simonsen (2016). PaBiQ, norsk versjon: Spørreskjema om flerspråklige barn. Universitet i Oslo.
COST Action IS0804 (2011). Questionnaire for Parents of Bilingual Children (PaBiQ). <http://www.bi-ali.org>

Svake
vokabularferdigheter
er en usikker **indikator**
på DLD

Oppsummert: hvilke tester?

- **STØRST FORSKJELLER** mellom utvalg med flerspråklig - og enspråklig bakgrunn på tester for vokabular (Aukrust & Lervåg 2010, Monsrud et al 2019)
- **MINDRE/INGEN FORSKJELLER** på tester som antas mindre språkavhengig :nonordrepetisjon (de Abreau et al 2011, Bialystok et al 2008, Gunnerud et al 2020)
- **SAMTIDIG STØRRE VARIASJON** i resultater på språktester i flerspråklige utvalg
(Melby-Lervåg & Lervåg 2011, 2014)

Hypoteser ved bekymring for språkferdigheter

Hva styrker en hypotese om svake språkferdigheter på norsk?	Hva styrker en hypotese om språkforstyrrelse/DLD ?	Andre hypoteser? Kan noe annet forklare vanskene med språk?	Behov for mer informasjon?

Implikasjoner for spesialpedagogisk kartlegging

Tester i Norge er ikke normert for flerspråklige barn og unge

Det er mulig å identifisere mistanke om DLD ved markører som antas å være mindre avhengig av språk

Dynamisk kartlegging (bla. Bishop et al 2016, 2017, Paradis 2023)

Hypotesetesting – systematisk utprøving og evaluering av tiltak

CELF-5 foreslår deskriptiv bruk av testresultater (for andrespråket)

Oppsummering: Udredning af DLD i praksis

- Det mest brukte verktøyet i Norge er CELF-4
- Men må ses i sammenheng med helhetlig kartlegging og språk i bruk
- Mye forskning å støtte oss til, men mye vi ikke vet
- Flerspråklige gir noen særlige utfordringer pga variasjon i erfaringer og ferdigheter og manglende normgrunnlag
- Hypotesetesting og tiltaksutprøving

Utvalgte referanser

- Andresen, Anette & Monsrud, May-Britt (2023), Dysleksi. Kartlegging til besvær. Spesialpedagogikk, 04
- Akselberg; E., Karlsen, J., Valand, S og Torkildsen, J. Hvor godt kan CELF-4 og CCC-2 identifisere utviklingsmessige språkforstyrrelser. Norsk tidsskrift for logopedi 2/21
- Arntzen, R. & Karlsen, J. (2019). Språkbruksmønstre og språkskifte hos tospråklige barn fra fem- til tolvårsalder. NOA. Norsk tidsskrift for andrespråk 1.
- Bishop, D. V. M., Snowling, M. J., Thompson, P. A., Greenhalgh, T. & CATALISE consortium (2016). CATALISE: A multinational and multidisciplinary Delphi consensus study. Identifying language impairments in children. PLoS ONE, 11(7), e0158753.
- Hansen, P., & Simonsen, H. G. (2016). PaBiQ norsk versjon: Spørreskjema om flerspråklige barn. Universitetet i Oslo
- Håkansson, G., Williams, E., Karlsen, J., & Torkildsen, J. (2022). What Characterizes the Productive Morphosyntax of Norwegian Children with Developmental Language Disorder? *Journal of Child Language*, 1-24. doi:10.1017/S0305000922000484

Karlsen, J., Håkansson, G., Williams, E., & Toorkildsen, J. Grammatisk ferdigheter hos norske barn med utviklingsmessige språkforstyrrelser. *Norsk tidsskrift for logopedi* 1/24

Klem, M., Melby-Lervåg, M., Hagtvet, B., Lyster, S.-A. H., Gustafsson, J.-E., & Hulme, C. (2015). Sentence repetition is a measure of children's language skills

Kristoffersen, K. E., Rygvold, A.L., Klem, M., Valand, S.B., Asbjørnsen, A., & Næss, K.-A. (2021). Terminologi for vansker med språk hos barn og unge. En konsensusstudie. *Norsk tidsskrift for logopedi*. 3, 6-23.

Monsrud, M. B, Karlsen, J., Klem, M. & Bratlie, Siri, S (2023), Å vurdere flerspråklige barns språkkompetanse. Betydningen av språklige erfaringer, *Norsk tidsskrift for logopedi*, 3

Monsrud, May-Britt; Rydland, Veslemøy; Geva, Esther; Thurmann-Moe, Anne Cathrine & Lyster, Solveig-Alma Halaas (2019). The advantages of jointly considering first and second language vocabulary skills among emergent bilingual children. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*. ISSN 1367-0050. doi: [10.1080/13670050.2019.1624685](https://doi.org/10.1080/13670050.2019.1624685). [Fulltekst i vitenarkiv](#)

Monsrud,, Rydland, Geva & Lyster (2022) First and Second Language Sentence Repetition Measures. A Potential Screening Measure for Dual Language Learners? *Language and Education* 2022

Paradis, J. (2023). Sources of individual differences in the dual language development of heritage bilinguals. *Journal of Child Language*, 50(4), 793-817.

Paul, R., Norbury, C., & Gosse, C. (2018). Language disorders from infancy through adolescence: Listening, Speaking. *Reading, Writing, and Communicating*, 4, 756.

Peña, E. D., Bedore, L. M., & Kester, E. S. (2016). Assessment of language impairment in bilingual children using semantic tasks: Two languages classify better than one. *International Journal of Language & Communication Disorders*, 51(2), 192-202.

Simonsen, H.G., & Bjerkan, K.M. (1998). Testing past tense inflection in Norwegian: a diagnostic tool for identifying SLI children. *International Journal of Applied Linguistics* 8(2), 251-270.

 statped.no

 facebook.com/statped

 twitter.com/statped